

Bilaga 1. Tabell med programmets mål och delmål

Långsiktigt mål 1: Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska	Ansvariga nämnder och bolag	Uppföljning
Delmål - Tobaksfria miljöer		
1.1 Arbetstiden i stadens verksamheter är rökfri och gäller samtliga medarbetare i enlighet med 2010 års beslut i kommunfullmäktige.	KS + alla	2021
1.2 Stadens skolgårdar ¹ är rökfria. Regelrätta tillsynsbesök enligt lagen om rökfria skolgårdar kompletteras med andra uppföljande åtgärder, där lokala aktörer involveras.	MHN, UtbN, SdN	Årligen
1.3 Staden arbetar för att samtliga stadens parklekar och lekplatser, badplatser samt entréer till stadens byggnader är rökfria zoner. Förutsättningarna för att göra platserna rökfria utreds.	KS	2019
1.4 Stadens skolor arbetar för tobaksfri skoltid med hjälp av stadsövergripande stödmaterial.	UtbN	Årligen
Förslag till indikatorer: - Andel nya medarbetare (kvinnor och män) som vid i rekryteringsprocessen informerats om rökfri arbetstid - Antal genomförda tillsynsbesök enligt lagen om rökfria skolgårdar - Antal nya rökfria zoner i och intill stadens verksamheter och byggnader		

¹ Tobakslagen (1993:581) 2 § p.1

Delmål - Tillsyn av tobak, alkohol och kosttillskott samt kontroll av receptfria läkemedel		
1.5 Våld och skador relaterade till alkoholkonsumtion och droganvändning på Stockholms krogar och restauranger minskar, genom samverkan kring metoden Ansvarsfull alkoholservering ² .	SoN	Årligen
1.6 Tillsyn enligt alkohollagen sker på samtliga serveringsställen minst en gång per år, inklusive alla tillfälliga såsom festivaler och konserter, där det säljs alkohol. På de serveringsställen som säljer tobak sker samtidigt tillsyn enligt tobakslagen minst en gång per år.	SoN	Årligen
1.7 Tillsyn av försäljningsställen för tobak, elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare samt folköl genomförs minst en gång per år. Försäljningsställen som ligger i närheten av skolor och där problem funnits med försäljning till minderåriga är prioriterade och får fler tillsynsbesök per år.	SdN, SoN	Årligen
1.8 Staden arbetar med kontroll av detaljhandelns försäljning av receptfria läkemedel enligt stadens riktlinjer ³ .	SoN	Årligen
1.9 Personal ⁴ på krogar och restauranger med serveringstid efter klockan 01:00 genomgår utbildningen Ansvarsfull alkoholservering. Staden följer upp villkoren och samverkar med polis, STAD ⁵ och branschen för att arbeta förebyggande och med att hålla utbildningar.	SoN	Årligen
Förslag till indikatorer: - Antal kvinnor och män som utbildats i Ansvarsfull Alkoholservering - Andel försäljningsställen där tillsynsbesök genomförts		

² Ansvarsfull alkoholservering syftar till att minska våld och skador relaterade till alkoholkonsumtion och droger samt att utveckla en restaurangkultur som motverkar överservering och servering till underåriga. I utbildningen ingår grundläggande kunskap om alkohollagen, alkoholens effekter, narkotika, bedömning av berusning och konflikthantering.

³ Stockholms stad *Riktlinjer för tobaks- och folkölstillsyn samt för kontroll av vissa receptfria läkemedel*

⁴ Personal som arbetar med servering av alkoholdrycker och som inte enbart tillfälligt engageras.

⁵ STAD, Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem, tillhör Centrum för psykiatriforskning, en centrumbildning mellan Stockholms läns landsting och Karolinska Institutet. STAD bedriver forskning, metodutveckling, metodimplementering, utvärdering och utbildning med fokus på alkohol- och drogprevention.

Delmål - Prevention vid evenemang		
1.10 Staden verkar och samverkar med andra aktörer för att sänka berusningsgraden, förebygga våldsbrott och öka tryggheten vid stora idrottsevenemang, till exempel via insatserna Fotboll utan fylla ⁶ och Program Supporter ⁷ .	IdN, SdN	2019
Förslag till indikatorer: - Andel riskmatcher där Program Supporters verksamhet har närvarat		
Delmål - Minskad langning av tobak och alkohol till minderåriga		
1.11 Staden utvecklar arbetet mot langning av alkohol till minderåriga, med fokus på målgrupperna unga vuxna och föräldrar.	SoN, SdN	2020
Förslag till indikatorer: - Andel flickor och pojkar under 18 år som i Stockholmsenkäten uppger att de får alkohol från syskon, kamrater eller kamraters syskon - Andel flickor och pojkar under 18 år som i Stockholmsenkäten uppger att de får alkohol från sina föräldrar med lov - Antal tips på brister i handeln med folköl samt alkoholservering		
Delmål - Samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete		
1.12 Kunskapen om att förebygga brott och problematisk ANDT-användning genomförar stadsutveckling och ny- och ombyggnationer i staden.	SbN, ExplN, S-husAB, TN	2020

⁶ En satsning som STAD och IQ genomför tillsammans med de allsvenska Stockholmsklubbarna AIK, Djurgården och Hammarby i syfte att minska berusningsnivån på fotbollsarenorna och skapa positiva fotbollsupplevelser.

⁷ En arbetsmetod som samordnas av Idrottsförvaltningen i staden, där fältassistenter arbetar med uppsökande socialt förebyggande fältarbete vid stadens idrottsarrangemang.

1.13 Stadens bolag ska i samråd med stadsdelsnämnderna och socialnämnden vara aktiva i arbetet kring öppna drogsener. ⁸	S-husAB, SdN, SoN	Årligen
Förslag till indikatorer: - Antal pågående samverkansinsatser mot öppna drogsener där staden medverkar		

⁸ Två av kriterierna för en öppen drogscen är att det sker droghandel öppet för ögat som alla, både missbrukare och allmänhet, känner till samt att droghandeln pågår mer eller mindre dagligen och över tid. En gemensam definition för Stockholms län håller på att utarbetas via en arbetsgrupp som leds av polisen.

Långsiktigt mål 2: Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska	Ansvariga nämnder och bolag	Uppföljning
Delmål - Stadsövergripande kompetensutvecklings- och informationsinsatser		
2.1 Stadens preventionssamordnare erbjuder kontinuerlig kompetensutveckling, med särskilt fokus på ett sammanhållet och systematiskt förebyggande arbete.	SoN	Årligen
2.2 Stadens medarbetare som arbetar med eller nära barn och unga har kontinuerlig tillgång till information, kunskap och stöd i hur ANDT-användning bland barn och unga kan förebyggas.	SoN, SdN, UtbN, IdN, KuN, AmN	Årligen
2.3 Unga involveras i det drogförebyggande arbetet via till exempel Local Hero, ungdomsråd och fokusgrupper.	SdN, SoN, KuN, IdN	2020
Förslag till indikatorer: - Antal personer som använt utbildningsmaterialet Koll på cannabis - Antal verksamheter som använt sig av Preventionsprofilen - Antal flickor och pojkar som medverkat konsultativt, samverkat kring eller själva lett det drogförebyggande arbetet i verksamheter		
Delmål - Hälsofrämjande skola		
2.4 Stadens skolor har en implementerad ANDT-handlingsplan som revideras årligen. En stadsövergripande mall för handlingsplanen tillhandahålls för att underlätta och hålla samman skolornas arbete.	UtbN	Årligen
2.5 Stadens skolor får ett centralt samordnat stöd i att arbeta hälsofrämjande och förebyggande, i första hand riktat till skolledning och elevhälsa. Kunskap, metoder och goda exempel från stadens skolor sprids.	UtbN	Årligen

Förslag till indikatorer: - Andel skolor som är nöjda eller mycket nöjda med det centrala stöd som ges kring det hälsofrämjande och förebyggande arbetet - Andel skolor som har en implementerad ANDT-handlingsplan		
Delmål - Stöd till föräldrar		
2.6 Föräldrar har tillgång till anpassat föräldraskapsstöd där ANDT-frågorna lyfts i stödet.	SoN, SdN	2019
2.7 Antal fäder som deltar i föräldraskapsstöd i gruppformat ökar, med hjälp av en riktad, målgruppsanpassad kommunikationsinsats.	SoN, SdN	2019
2.8 Stadens förskolor och skolor sprider målgruppsanpassad kommunikation, av förebyggande och hälsofrämjande karaktär, riktad till föräldrar. Materialet tas fram i samarbete mellan flera aktörer.	SoN, UtbN, SdN	2019
Förslag till indikatorer: - Antal föräldrar (kvinnor och män) som deltagit i föräldraskapsstöd i gruppformat - Uppskattat antal nyanlända och/eller utrikesfödda föräldrar (kvinnor och män) som nåtts av målgruppsanpassad information om ANDT - Antal förskolor och skolor som har förmedlat målgruppsanpassad kommunikation, av förebyggande och hälsofrämjande karaktär, till föräldrar (kvinnor och män)		
Delmål – Särskilda insatser för ensamkommande barn och unga		
2.9 Stadens boenden för ensamkommande barn och unga har en implementerad ANDT-handlingsplan som revideras årligen. En stadsövergripande mall för handlingsplanen tillhandahålls för att underlätta och hålla samman boendenas arbete.	SoN	2019

Förslag till indikatorer: - Antal boenden för ensamkommande barn och unga som har en implementerad ANDT-handlingsplan		
Delmål – Fältförlagt/upsökande arbete		
2.10 Stadens fältverksamhet bedriver ett kunskapsbaserat tidigt drogförebyggande och uppsökande arbete i samråd med skola, förskola och socialtjänst. Samordning sker genom stadsövergripande samverkan.	SoN, SdN	2019
2.11 Stadens fältverksamheter har en implementerad ANDT-handlingsplan som revideras årligen.	SdN, SoN	Årligen
2.12 Det uppsökande arbetet utvecklas med fokus på att nå unga flickor, unga HBTQ-personer samt ensamkommande flickor och pojkar som använder tobak, alkohol och andra droger.	SdN, SoN	Årligen
2.13 Stadens uppsökande verksamheter uppmärksammar barn och unga som vistas i riskfyllda miljöer ⁹ och vidtar skyndsamt adekvata åtgärder.	SoN, SdN	Årligen
Förslag till indikatorer: - Andel fältassistenter (kvinnor och män) som deltagit i introduktionsutbildning - Andel uppsökande verksamheter som i sin uppföljning särskilt uppmärksammar unga flickor, unga HBTQ-personer och ensamkommande flickor och pojkar - Antal fältverksamheter som har en implementerad ANDT-handlingsplan		
Delmål – Fritid och föreningsliv		
2.14 Stadens egna och upphandlade fritidsverksamheter, parklekar och andra mötesplatser med målgruppen barn och unga har en implementerad ANDT-handlingsplan som revideras årligen.	SdN, KuN, IdN	Årligen

⁹ Miljöer som till exempel platser där användning och försäljning av droger sker

2.15 Stadens gym är diplomerade i och arbetar enligt metoden <i>100 % ren hårdträning</i> ¹⁰ .	IdN	Årligen
2.16 Kommersiella träningsanläggningar som finns etablerade i staden uppmuntras att arbeta enligt metoden <i>100 % ren hårdträning</i> . Anläggningar som också vänder sig till barn och unga prioriteras.	SdN, IdN	Årligen
Förslag till indikatorer: - Andel egna och upphandlade fritidsverksamheter, parklekar och andra mötesplatser med målgruppen barn och unga som har en implementerad ANDT-handlingsplan - Antal träningsanläggningar som är diplomerade i och arbetar enligt metoden <i>100 % ren hårdträning</i>		
Delmål – Lokal struktur, samordning och samverkan		
2.17 I varje stadsdelsförvaltning och de fackförvaltningar som jobbar med barn och unga finns en specifik funktion med ansvar för samordning av förvaltningens förebyggande arbete, där ANDT-frågorna ingår. Samordnarfunktionen arbetar särskilt för samverkan i frågorna	SoN, SdN, UtbN, IdN, KuN, AmN	2021
2.18 Resultatet av det lokala förebyggande arbetet förbättras, genom arbete för ett ökat värde av Preventionsindex ¹¹ .	SdN, SoN	Årligen
Förslag till indikatorer: - Andel stadsdelsförvaltningar som bedriver ett långsiktigt systematiskt och drogförebyggande arbete, utfört i likhet med modellen <i>Viktiga steg i ett framgångsrikt lokalt ANDT-arbete</i>¹² - Andel stadsdelsförvaltningar som har en preventionssamordnare vars uppdrag inkluderar drogförebyggande frågor - Antalet uppnådda poäng enligt Preventionsindex		

¹⁰ 100 % ren hårdträning är en samverkansmodell som syftar till att minska användningen av och tillgången på anabola androgena steroider (AAS) och andra dopningspreparat på träningsanläggningar.

¹¹ Preventionsindex är ett mått som belyser ett urval av kunskapsbaserade och beprövade ANDT-förebyggande åtgärder, med fokus på alkohol. Indexet är fördelat i fem kategorier: Policy och program, Personal och budget, Tillstånd och tillsyn, Samverkan och Aktiviteter.

¹² Länsstyrelsen i Stockholms län Strategi och handlingsplan för ANDT-arbetet i Stockholms län 2017–2020

Långsiktigt mål 3: Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska	Ansvariga nämnder och bolag	Uppföljning
Delmål – Tidig upptäckt		
3.1 Stadens verksamheter använder sig av kunskapsbaserade metoder och välgrundad kompetens för tidig upptäckt och korta tillgängliga insatser för personer som riskerar att hamna i ett riskbruk.	SoN, SdN, AmN, IdN, UtbN	Årligen
3.2 Stadens medarbetare som möter unga, unga vuxna eller vuxna med ett begynnande riskbruk har kompetens att tidigt identifiera och hänvisa till adekvat stöd.	SoN, SdN, AmN	2019
3.3 Stadens ungdomsmottagningar utformar rutiner och modeller för enkla och tillgängliga insatser kring ANDT i samband med enskilda konsultationer. Insatserna utformas särskilt med flickors, unga kvinnors och unga HBTQ-personers behov i fokus.	SdN, UtbN, SoN	2019
3.4 Det finns en väl fungerande samverkansöverenskommelse mellan socialtjänst, landsting och polis kring tidig upptäckt av narkotika, där staden arbetar för att utöka samarbetet inom ramen för insatsen MUMIN. ¹³	SoN	Årligen

¹³ MUMIN är en insats där Ungdomsjouren vid socialförvaltningen arbetar tillsammans med polisen i samverkan med landstinget. Uppdraget är att snabbt hitta och erbjuda behandling till barn och ungdomar med missbruksproblem.

Förslag till indikatorer: - Andel av metoderna som används i verksamheter som rekommenderas i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende - Antal medarbetare (kvinnor och män) som har utbildats i att upptäcka och möta kvinnor och män i riskbruk - Antal ungdomsmottagningar som uppger att de har fungerande rutiner och modeller för ANDT-insatser		
Delmål – Stöd och sammanhållen vård		
3.5 Stadens öppenvård för vård och stöd vid missbruk och beroende är likställig, transparent och vilar på kunskapsbaserade metoder, där Socialstyrelsens nationella riktlinjer är ledande. ¹⁴	SoN, SdN	Årligen
3.6 Unga vuxna med riskbruk, missbruk eller beroende ges ett målgruppsanpassat och sammanhållet stöd. En strategisk samverkan utvecklas kring målgruppen mellan stadens socialtjänst, Jobbtorg Stockholm ¹⁵ , Stockholms läns landsting och andra parter som kan erbjuda behandlings- och stödinsatser.	SdN, AmN, SoN	2019
Förslag till indikatorer: - Andel använda metoder som rekommenderas i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende - Andel brukare (kvinnor och män) som vid avslutad kontakt inte har en problematisk alkoholkonsumtion (dokumenterad genom t.ex. uppföljningsinstrumentet ASI) - Andel brukare (kvinnor och män) som vid avslutad kontakt inte har problem med narkotika		

¹⁴ Socialstyrelsen (2015), *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende – Stöd för styrning och ledning*

¹⁵ Jobbtorg Stockholm drivs av Stockholms stad och erbjuder stöd och coachning till arbetslösa med social problematik eller försörjningsstöd. Målet är att målgruppen ska få det stöd som behövs för att få ett jobb.

Långsiktigt mål 4: Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet	Ansvariga nämnder och bolag	Uppföljning
4.1 Medarbetare inom stadens socialtjänst har god kunskap om, och arbetar utifrån, den samverkansöverenskommelse kring personer med missbruk och beroende som har antagits av länets samtliga kommuner och Stockholms läns landsting.	SoN, SdN, ÄN	2018
4.2 Brukardelaktighet sker på individ-, grupp- och systemnivå.	SdN, SoN	Årligen
4.3 Stadens verksamheter erbjuder vård och stöd i enlighet med de nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende. ¹⁶	SdN, SoN, ÄN	Årligen
4.4 Samarbetet mellan äldreomsorgen och socialtjänstens missbruksenheter/vuxenheter och ekonomiskt bistånd utvecklas i syfte att kunna erbjuda personer med missbruk- och beroendeproblematik samlat stöd.	SdN, ÄN, SoN	2020
Förslag till indikatorer: - Lokala handlingsplaner kopplade till överenskommelsen <i>Samverkan kring personer med missbruk och beroende</i> finns i samtliga stadsdelsförvaltningar - Andel kvinnor och män med insatser inom missbruk som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes - Andel kvinnor och män som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner - Antal samordnade vårdplaner (SIP för vuxna¹⁷) som avser kvinnor och män - Andel medarbetare (kvinnor och män) inom ekonomiskt bistånd som utbildats i AUDIT och DUDIT¹⁸		

¹⁶ Socialstyrelsen (2015), *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende – Stöd för styrning och ledning*

¹⁷ SIP står för samordnad individuell plan, som ska tas fram när någon har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården och insatserna behöver samordnas.

¹⁸ AUDIT och DUDIT är evidensbaserade verktyg som identifierar problematiskt alkohol- och drogbruk och ger underlag för dialog mellan behandlare och klient/patient.

Långsiktigt mål 5: Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska	Ansvariga nämnder och bolag	Uppföljning
Delmål – Barn och ungas skydd		
5.1 Alla som arbetar med barn och unga i staden har kunskap för att tidigt kunna upptäcka, bemöta och agera för hjälp och stöd till barn med missbrukande föräldrar.	SdN	2021
Förslag till indikatorer: - Antal medarbetare (kvinnor och män) som anser sig ha fått redskap för att upptäcka, bemöta och agera för stöd - Antal medarbetare (kvinnor och män) som fått utbildning om att tidigt kunna upptäcka, bemöta och agera för hjälp och stöd till barn med missbrukande föräldrar.		
Delmål – Stärkt barnperspektiv inom socialtjänsten		
5.2 Barnperspektivet beaktas alltid i vuxenutredningar inom socialtjänsten, när den vuxne är förälder. Socialsekreterare som arbetar med vuxna ställer alltid frågan om det finns barn i hemmet.	SdN	Årligen
5.3 Vid utredning av barns behov av stöd och skydd undersöker alltid socialsekreterare om det förekommer missbruk, våld eller psykisk ohälsa i hemmet.	SdN	Årligen
5.4 Föräldrar med missbruk får stöd i att prata med sina barn om beroendet och hur det påverkar barnet och livssituationen.	SdN	2020
5.5 Delaktigheten för barn till vuxna med missbruk ökar. Barns behov av information, råd och stöd uppmärksammas i socialtjänstens arbete med föräldrar med missbruk.	SdN	2020

Förslag till indikatorer: - Andel vuxenärenden, där det finns berörda barn, där barnperspektivet har uppmärksammats - Antal inkomna anmälningar/ansökningar gällande flickor och pojkar 0-17 år till föräldrar med missbruk - Antal inledda utredningar gällande flickor och pojkar 0-17 år till föräldrar med missbruk - Andel kvinnor och män med minderåriga hemmavarande barn som i hög grad anser att insatsen haft betydelse ur barnets perspektiv		
Delmål – Stöd till anhöriga		
5.6 Rätten och möjligheten till stöd för den som är anhörig till en person i missbruk kommuniceras.	SoN, SdN	2021
Förslag till indikatorer: - Antal anhöriga kvinnor och män som fått stöd		

Långsiktigt mål 6: En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt	Ansvariga nämnder och bolag	Uppföljning
6.1 Erfarenhetsutbyte med andra storstäder i Sverige och Europa, exempelvis via Eurocities, sker i syfte att nå en minskad användning av ANDT. Erfarenheterna sprids till relevanta aktörer inom staden.	SoN	Årligen
6.2 Staden arbetar aktivt för att nå målet inom det internationella initiativet <i>Tobacco Endgame</i> . ¹⁹	SoN	2021
Förslag till indikatorer: - Antal ANDT-relaterade internationella konferenser och erfarenhetsutbyten där staden har medverkat eller deltagit - Staden har en handlingsplan som bidrar till att nå målet inom Tobacco Endgame		

¹⁹ Tobacco Endgame är det internationella namnet för länders arbete med tobakspolitiska planer kopplade till ett slutdatum för tobaksbruket. I Sverige heter initiativet Rökfritt Sverige 2025, med målet att rökningen i vårt land då ska vara mindre än fem procent.